מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

אמר רמי בר חמא א] (א) כל כבשי כבשים שלש אמות לאמה ב] חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע (בזכרותא): **מתני'** ג] מנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה ונאכלות לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: **גמ'** א"ר אלעזר מנחה ד] שנקמצה בהיכל כשירה שכן מצינו בסילוק בזיכין, מתיב רבי ירמיה וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל ה] שיחזיר ויקמוץ בימין ת"ל משם ממקום שקמץ כבר. איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי א"ל ר' ו] עקיבא לר' ירמיה בר תחליפא אסברא לך לא נצרכא אלא להכשיר כל העזרה כולה סלקא דעתך אמינא הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים מה עולה טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון, מה לעולה שכן כליל, מחטאת, מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות, מאשם, מה לאשם שכן מיני דמים, מכולהו, ז] מה לכולהו שכן מיני דמים, אלא איצטריך סד"א הואיל וכתיב והגישה אל המזבח והרים ממנו בקומצו מה הגשה בקרן מערבית דרומית אף קמיצה בקרן מערבית דרומית, קא משמע לן. אמר רבי יוחנן שלמים ששחטן בהיכל כשרים שנאמר ושחטו (אותו) פתח אהל מועד ולא יהא טפל חמור מן העיקר. מיתיבי ח] רבי יוחנן בן בתירה אומר מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את כל העזרה [ט] שהכהנים נכנסין (לשם) ואוכלין שם קדשי קדשים ת"ל בקדש הקדשים תאכלנו ואמאי נימא בחצר אהל מועד יאכלוה ולא יהא טפל חמור מן העיקר הכי השתא התם עבודה דאדם עובד במקום רבו אמרינן לא יהא טפל חמור מן העיקר אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו י] לא יהא טפל חמור מן העיקר לא אמרינן: **מתני'** חטאת העוף היתה נעשית על קרן יא] דרומית מערבית ובכל מקום היתה כשירה אלא זה היתה מקומה, ושלשה דברים היתה אותה קרן משמשת מלמטה ושלשה מלמעלה, מלמטה חטאת העוף והגשות ושירי הדם ומלמעלן ניסוך היין והמים ועולת העוף כשהיא רבה במזרח: כל העולין למזבח עולין דרך ימין

ה"ג אמר רמי בר חמא כל כבשי כבשים שלש אמות לאמה חוץ מכבשו של מזבח שהיה ג' אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע · כל כבשים גדולים וקטנים שהיו שם היה להן שיפוע שלש אמות לאמה גובה חוץ מכבש הגדול של מזבח שעולין בו במשא איברים כבידים והוא חלק לרידתיה משופע ביותר ונוח לעלות לכך הרחיבוהו ל"ב שיפוע לט' אמות יב] הרי לכל אמה שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע, כשתתן לכל אמה שלש ומחצה הרי ל' ואחת ומחצה, תן עוד ט' אצבעות וט' שלישי אצבע הרי י"ב אצבעות שהן ג' טפחים והן חצי אמה יג]: **מתני' היו נקמצות בכל מקום** · ואין יד] טעונין צפון: **לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה** · דכתיב לכל קרבנם ולכל מנחתם ולכל חטאתם וגו' וסמיך ליה בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו (במדבר יח): **ליום ולילה עד חצות** · דילפינן ממנחת לחמי תודה: **גמ' שכן מצינו בסילוק בזיכין** · שכן אזכרה למנחת לחם הפנים כדכתיב והיתה ללחם לאזכרה (ויקרא כד) ומתירין את הלחם טו] וסילוקן מעל שלחן הפנים שבהיכל במקום קמילה דמנחות הנקמצות: **ממקום שרגלי הזר עומדים** טז] · לעיל קאי והביא הזר אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קומצו משמע ממקום שהבעלים עומדין שם וקס"ד השתא יז] לאסור בין האולם קאתי שאין זר נכנס לשם: **שיחזיר** · הקומץ לתוך השירים ולא אמרי' כבר נפסלה: **לא נצרכא** · יח] האי ממקום רגלי הזר דקאמר **אלא להכשיר** · דלא ליבעי על ירך המזבח לפונה אלא כל מקום דריסת רגלי ישראל כשר לקמילה וכל שכן עזרת כהנים והיכל: **שכן כליל** · והיכי הוה ילפינן מיניה וקרא למעוטי למה לי: **מחטאת** · אי לאו דמיעטה הוה ילפינן לה מחטאת: **ופרכינן מה לחטאת שכן מכפרת כו'**: ה"ג מה לאשם שכן מיני דמים: **מכולהו** יט] בעית למגמריה במיהדר דינא ותיתי במה הצד: **מה הגשה בקרן מערבית דרומית** · קודם קמילתה כ] מגיעתה (בתוך) גבולה לקרן מערבית דרומית של מזבח כדלקמן: **שנאמר ושחטו פתח אהל מועד וכו'** · אלמא מדתלה הכשר עזרה לשלמים בפתח אהל מועד שמע מינה אהל מועד עיקר ועזרה טפל: **ולא יהיה טפל חמור מן העיקר** · דכיון דטפל חזי להו כ"ש עיקר: **הקיפו עובדי כוכבים** · למלחמה ויורים חיצים ואבני בליסטראות לתוך העזרה: **בקדש הקדשים** · היכל במשמע: **ואמאי** · אם איתא דאמרי' לא יהא טפל חמור מן העיקר למה לי למיכתב האי קרא לאכשורי היכל לאכילת כא] קדשים הא כתיב בהו בחצר אהל מועד ונימא לא יהא טפל חמור מן העיקר: **אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו** · דזילותא דרביה היא לעשות כב] צרכי עבד לפניו לא יהא טפל חמור ליכא למימר דלאו חומרא היא אלא קולא וכן הדין שיהא טפל כג] (חמור) מן העיקר: **מתני' חטאת העוף היתה נעשית כו'** · בגמ' יליף כד] מנא ליה: **בכל מקום היתה כשירה כו'** · בגמ' פריך מאי קאמר: **מלמטה** · למטה מן החוט: **חטאת** · כה] יליף בגמרא שהיא למטה: **הגשות** · של מנחות קודם קמילתן כדכתיב והגישה ובגמ' יליף הא קרן מנא ליה: **ושירי הדם** · של חטאות החיצונות ובגמ' מפרש לה: **ניסוך המים והיין** · ששם היו כו] השיתין ואי אפשר לנסך כי אם שם: **ועולת העוף כשהיא רבה במזרח** · דעיקר מקומן בקרן דרומית מזרחית כדמפרש טעמא בגמרא מפני שקרובה לבית הדשן לזרוק שם מוראה ונוצה כדכתיב והשליך אותה וגו' אל מקום הדשן (ויקרא א) וכשהיא רבה שם שיש כהנים הרבה באותו הקרן עסוקין בעולות ואין לזה מקום בסובב לעמוד שהעולה נעשית למעלה בא לו לקרן מערבית דרומית שאף היא סמוכה לבית הדשן מאחר שתי הקרנות שבית הדשן סמוך לכבש היה במזרחו של כבש ולדרומו של מזבח:

ומקיפין

כל כבשי כבשים שלש אמות לאמה · כז] למ"ד (לעיל דף נח:) כוליה מזבח כח] בדרום קאי יש תימה על מזבח הנחשת למ"ד גובהו עשר כט] לא משכחת לכל היותר כי אם כ' אמות לט' אמות דחצר שלפני המשכן חמשים אמה כ"ה אמות חצי החצר וה' אמות מקום מזבח פש ליה כ' אמה עד כותל דרומי כי מפי כבש עד הכותל לא משכחת לאמה אלא שתי אמות וטפח ואצבע ושליש אצבע והוה ליה הילוך על ידי הדחק כדמוכח בשבת (דף ק:) ובעירובין (דף נח:) במתלקט עשרה מתוך ארבע דהוי רשות היחיד ולמ"ד דמזבח רחב עשר אמות לא הוו אלא ט"ו אמה עד הכותל ל] ורבי יוסי דאמר לעיל (דף נט:) מזבח גבוה עשר אמות ורחב חמש לטעמיה דאמר כוליה מזבח בצפון קאי והיה משוך כל כך לצד צפון עד דמשתיירי ל"ב אמה לכבש ומיהו א"כ לא היה כלל מן המזבח לפני פתח המשכן אי מזבח משוך יותר מכ"ה אמה דמסתמא משכן הוה כמו בית עולמים דגחלי יום הכיפורים צריך לפני ה' ולרבי יהודה דאמר עשר רחבו יש לומר דלדידיה שלש אמות קומתו ולא יותר כדתניא לעיל (דף נט:):

חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע *בזכרותא · זו היא גירסת הקונטרס לא] ומכוון חשבון לט' אמות של מזבח ורבותיו גורסים ג' אמות ומחצה וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע לב] בזכרותו ופירש בקונטרס דלחשבון זה לא היה ראש הכבש שוה לראש המזבח אלא נמוך ממנו רביע אמה דלחשבון גובה ט' יש לכבש יותר מל"ב אמה ולא דק בקונטרס דאין *גבוה אלא חומש אמה חסר משהו והקשה בקונטרס הרי אמרה תורה לא תעלה במעלות על מזבחי ותירץ רבי נתן מדודיא דבפרק שתי הלחם (מנחות צז:) *אמרינן דאמה של לג] [יסוד] גובה באמה בת חמשה לד] ולפירוש הקונטרס [קשה] דנמצא ראש הכבש גבוה מראשו של מזבח ומיהו אין לחוש אי נמי לפירוש הקונטרס לה] אמות של כבש לפי אמות של מזבח לו]:

שכן מצינו בסילוק בזיכין · ולא שייך למימר כאן טעם אחר לז] ולא יהא טפל חמור מן העיקר כדקאמר בשלמים דתלאן הכתוב בפתח אהל מועד לח] ואם תאמר ל"ל טעמא דבזיכין אמאי ס"ד למיפסל לפי מה שפירש בקונטרס לעיל ספ"ק (דף יד:) מודה ר"ש בחטאות הפנימיות דעבודה שאין יכול לבטלה משום דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל דמשמע דאי לאו הכי היה יכול לשחוט בהיכל אע"ג דחטאת בעי צפון ואם כן קמילה תתכשר וי"ל דסלקא דעתך לפסול לט] דדרשינן מקום שרגלי הזר עומדות להכשיר כל מקום שזר יכול לעמוד דה"א לפסולי היכל קאתי שאין זר יכול לעמוד שם סלקא דעתך אמינא מ] אף מנחה טעונה צפון לכך אתא קרא דממקום שרגלי הזר עומדות להכשיר כל מקום שזר יכול לעמוד אפי' בדרום אבל אין לפרש דדריש דרום מטעם דאין זר יכול לעמוד בצפון חדא דלעיל בפרק ב' (דף כ:) מוסיף מא] אף מקום דריסת רגלי ישראל דחשוב לצפון ועוד אפי' למ"ד מרחק לצפון לא מסתבר שיהא זר אסור בצפון כנגד המזבח אלא מב] מדרבנן מעלה בעלמא:

ויורדין

כה א ב מיי' פ"ב מהלכות מעה"ק הלכה יב:

כו ג מיי' שם הלכה ו ופי"ג שם הלכה יב:

כז ד מיי' פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה ד:

[ד] מיי' פ"י מהלכות מעה"ק דין ג:

כח ה מיי' פ"ז מהל' מעה"ק הלכה ו:

כט ו מיי' שם הל' ט:

ל ז מיי' שם הלכה י:

לא ח מיי' שם הלכה יא:

רש"ק גרס יעקב [וכ"ה מנחות ת:]

כ"א בזוכרתא

נ"ל נמוך נ"ק

[ושם ד"ה אל תיק]

עי' חלופי גרסאות

נ"א בזוטרתא [ועי' מ"ש תוס' מנחות מח: ד"ה ארבעה]

[מנחות ח.]

[ופ"ע רש"י מנחות יא: ד"ה למחר וכ"ע]

[לעיל מח:]

מנחות ח:

[לעיל מח: וש"נ]

[מנחות ת: ע"ש ושם איתא רבי יהודה בן בתירה ובספרים הישנים מצאתי מתיב רבי יוחנן]

[עי' לקמן סו: סז. מנחות כ:]

סוכה מח:

יאכלנה נ"ק

נ"א קל

העוף נ"ק

3½ אמות ואצבע ושליש
כפול 9 = 32 אמות
9×3½ = 31½ אמות
9×1⅓ = 12 אצבעות = ½ אמה
31½
½
32 אמה

* לשם הסוגריים - כדי לחבר הא דמוציא אחריהם עם הקושיא כאן

ויקרא ב:ב
והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבונתה

מבנה

נושא
מקום של קמיצת מנחה

מבנה
נסיונות להסביר למה צריכים הפסוק "וקמץ משם" להכשיר כל העזרה (חוץ ההיכל) לקמיצה

נושא
שלמים ששחטן בהיכל כשרים שלא יהא טפל חמור מן העיקר

◆

שיטה מקובצת

א] כל כבשי כבשים כו' · משמע דכל כבש דינו להיות כך ותימה דלמ"ד דכוליה מזבח בדרום העזרה קאי א"כ המזבח היה עומד באמצע חצר המשכן שהיתה חמשים על חמשים א"כ ח] חצי העזרה לא היתה כי אם כ"ה אמה ולמ"ד שהמזבח גבוה עשר והמזבח היה רוחב ה' אמות וא"כ כי מפי הכבש עד כותל העזרה לא היה הכבש [אורך כי אם עשרים] אמה והמזבח היה גבוה ט' אמות מבלי מקום הקרנות ולחשבון ג' אמות לאמה היה לו לכבש להיות אורך כ"ז אמות וצריך להיות כל הכבש בדרום כדנפקא לן לעיל מירך המזבח צפונה ואפילו להילוך אינו ראוי הואיל ואינו מתלקט כו' וי"ל דר' יוסי [הוא] דאמר גבוהו ט' אמה (פי' מבלי מקום הקרנות' עכ"ה) ור' יוסי לטעמיה דאמר כוליה מזבח בצפון קאי מיהו אכתי קשה דלא נשאר מן החצר לכבש רק כ"ה אמה וי"ל שהיה המזבח משוך לצד צפון כל כך שלא היה מן המזבח לפני אהל מועד רק ג' אמות ונשאר מן החצר כ"ז אמות לכבש דהיינו ג' אמות לאמה ודי בכך לפי שלא היה קבוע כל כך אבל ליכא למימר שלא היה כלל מן המזבח לפני המשכן דהא כתיב פתח אהל מועד: ב] עיין בהשמטות בסוף המסכת: ג] מתני' המנחות היו: ד] מנחה שקמצה: ה] שיחזיר' ס"א שהוא מחזיר ויחזור ויקמוץ: ו] ר' יעקב ח] נ"ל א"כ חצי החצר וכו' עד כותל דרומי לא היה וכו':

כז] לאמה · משמע שכל כבש דינו להיות כך א"כ למ"ד. כח] מזבח לדרום העזרה קאי: כט] עשר ורחבו חמש לא משכחת כו' לט' אמות דגובה המזבח מלבד הקרנות שהיו אמה דחצר: ל] ושמא ר' יוסי אית ו' נמחק: לא] ומכוון החשבון לט': לב] בזכרותו פי' בשפוע בעובי הגודל והא דנקט בזכרותו כדי ליישב החשבון מצומצם ד' אצבעות לטפח משום דבסתם אצבעות הוי הטפח ששה אצבעות ופי': לג] של גובה יסוד באמה: לד] חמשה ס"א א"כ המזבח היה גבוה ט' אמות פחות טפח ואדרבה לגירסת רש"י קשה מהתם דנמצא כו': לה] הקונטרס יש ליישב דאמות של: לו] מזבח ושל מטה בת חמשה לשיעור יסוד ואינך בבת חמשה: לז] דלא יהא טפל חמור מן העיקר החצר מן האהל כדקאמר: לח] מועד אם כן עשה הפסוק הפתח טפל לאהל אבל הכא לא הזכיר אהל כלל אלא החצר וא"ת: לט] לפסול מהא דדרשינן ממקום שרגלי הזר עומדות דה"א לפסול ההיכל קאתי כו' והשאר נמחק: מ] אמינא הואיל ועולה טעונה צפון אף: מא] מוסף רבי אף: מב] אלא מעלה מדרבנן בעלמא:

שיטה מקובצת

ותיבת עקיבא נמחק: ז] מכולהו ס"א מכולהו נמי שכן כו': ח] רבי יהודה תיבת יוחנן נמחק: ט] נכנסין להיכל ואוכלין שם קדשי קדשים ושירי מנחה ת"ל בקדש: י] רבו · ס"י טעמא דאהדריה קרא הא לא אהדריה קרא לא כו': יא] קרן מערבית דרומית: יב] אמות גובה הרי: יג] עי' בהשמטות בסוף המסכת: יד] ואין טעונות צפון: טו] הלחם בקומץ שמתיר את השירים וסילוקן מעל השולחן במקום ותיבות הפנים שבהיכל נמחק: טז] עומדות דעל מקום הזר קאי קרא דכתיב והביא: יז] השתא למעוטי היכל ואולם קאתי: יח] האי ממקום שרגלי הזר עומדות דקאמר: יט] מכולהו ואי מכולהו בעי: כ] קמיצתה מגיעה בבלי לקרן מערבית: כא] לאכילת קדשי קדשים: כב] לעשות עבדו צרכיו לפניו: כג] טפל קל מן העיקר: כד] תיבת מנא נמחק: כה] חטאת העוף יליף: כו] חיו השיתין:

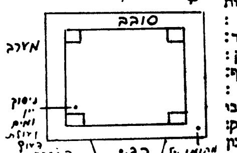

הגהות הב"ח (א) גמרא כל כבשי כבשים · נ"ב כאן יש לתמוה הפלא ופלא דהרכה של הכבש היה ל"ב אמה וכמקום יסוד וסובב ב"א ובמידות קחשיב רחבה של עזרה מקום הכבש ל"ב אמה וזה א"א לפי החשבון שאמרו חכמים כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא לפי זה החשבון יגיע ארכה של כבש לג' לשים [והשאר חסר]:

גליון הש"ס גמ' כל כבשי כבשים · עיין תשובת מעיל צדקה סימן כח: **תום'** ד"ה חוץ וכו' ותירץ ר' נתן וכו' · עיין בתשובת מהר"ם בר ברוך דפוס פראג סימן רל"ט ועיין בערוך ערך כבש · ועיין מנחות דף מא ע"ב תוספות ד"ה ד' בגודל: